

LEHDISTÖN HUUMEPOLIITTINEN ASEMOITUMINEN VUOSINA 1993–2000

JOHDANTO

Suomessa harjoitettu huume politiikka ajautui 1990-luvulla uudelleenmäärittelyjen kohteeksi. Uudelleenmäärittelyjä siivittivät havainnot huume tilanteen kärjistymisestä: hasiksen ja amfetamiinin käyttö lisääntyi ja heroiniin oli aikaisempaa helpompi saada. Myös ongelmakäyttäjien määrässä havaittiin kasvua. Viranomaistaholla huume politiikan uusiin haasteisiin reagoitiin uudistamalla vuonna 1994 huume aine lain säädäntöä ja perustamalla Huume aine poliittinen toimikunta, jonka tehtäväksi asetettiin kansallisen huume aine strategian muotoilu vuosiksi 1997–2001. (Hakkarainen 1999.)

Vuoden 1994 lainuudistuksen taustalla olivat Euroopan yhdentymispaineet. Suomen oli kirjattava huume aine lakiin säädöksiä, jotka sallivat tehokkaamman puuttumisen järjestäytyneeseen huumerikollisuuteen. Toisaalta vanhaa huume aine lain säädäntöä pidettiin huumeiden käyttäjää leimaavana. Se haluttiin uusia hoitomyönteisemmäksi muuttamalla lakia sellaiseksi, että rankaisutoimenpiteistä voidaan luopua niissä tapauksissa, joissa huume aine rikos on merkitykseltään vähäpätöinen ja joissa rikoksen tekijä sitoutuu hyvittämään huume aine en laittoman käytön hakeutumalla sosiaali- ja terveysministeriön hyväksymään hoitoon. (Hakkarainen 1999.)

Vuosien 1997–2001 huume aine strategiasa päädyttiin neljänlaisiin suosituksiin (Huume aine strategia..., 1997). Ensinnäkin viranomaisia rohkaistiin kehittämään eri ryhmien tarpeisiin soveltuvaa huume valistusta, opiskelemaan uusia tapoja tunnistaa huumeiden käyttö, asennoitumaan huume ongelmiin kiihkottomasti sekä aktivoimaan yhteistyössä lähiyhteisöjen kanssa paikallisia projekteja, jotka tukevat varhaista puuttumista nuorten ongelmiin ja ovat ennalta ehkäiseviä. Toiseksi kuntia, sosiaali- ja terveysministeriötä sekä terveydenhuoltosektoria kehoitettiin rakenta-

maan kattavaa huume hoito järjestelmää (korvaa- vaa lääke hoitoa opiaattiriippuvaisille, pakkohoi- toa nuorille, mahdollisuus hoitoon vankilassa, neulanvaihtopisteitä, tukipalveluja). Kolmannek- si sisäministeriötä, oikeusministeriötä, valtio- varainministeriötä, tullilaitosta ja poliisia veloi- tettiin kehittämään uusia tutkintamenetelmiä huume aine rikollisuuden paljastamiseen, raja- valvontaan ja katutason kontrolliin. Neljänneksi asianosaisten ministeriöiden odotettiin yhteisin ponnistuksin tiivistävän kansainvälistä yhteistyötä huume aine rikollisuuden torjumisessa (EU, Venäjä, Baltia). (Huume aine strategia..., 1997, 60–66.)

Viranomaisten 1990-luvun huume poliittiset teot heijastelivat Suomen huume politiikan moninaistumista. Jos aikaa 1900-luvun alkupuolelta 1960-luvun loppupuolelle määrittä melko yksi- tuumainen huume aine ongelman lääketieteelli- nen määrittely ja siitä eteenpäin 1990-luvun al- kupuolelle saakka vahva muut näkökulmat alleen tukahduttanut rikosoikeudellinen kontrolli, niin 1990-luvulla alkanutta murroskautta leimasi ”pyrkimys laaja-alaisempaan keinojen käyttöön” (Hakkarainen 1999, 22).

Tutkin artikkelissa sitä, miten lehdistö osallistui 1990-luvulla kamppailuun huume politiikan laaja-alaisumisesta. Käytän aineistona viiden lehden (Aamulehti, Etelä-Saimaa, Helsingin Sanomat, Iltalehti, Ilta-Sanomat) huume pääkirjoituk- sia vuosilta 1993–2000. Kysyn, millä tavoin leh- distö asemoitui tutkittavana ajanjaksona huume- tilanteeseen: millaisia ongelmia tai jännitteitä leh- det tunnistivat huume kentältä ja millaisia keinoja ja tavoitteita ne asettivat yhteiskunnallisille toi- mijoille ongelmien poistamiseksi.

Lehtien kantaa edustavat pääkirjoitukset il- mentävät tiheästi, ajankohdalle herkällä tavalla, poliittisessa kentässä ja mielipide ilmastossa ta- pahtuvia heilahteluja, siirtymiä ja muutoksia. Pääkirjoituksissaan lehdet esittävät yhteiskunnan

neljäntenä mahtina (Curran 1991, 92) tai demokratian ”vahtikoirina” (McQuail 1994, 195) poliittisia tilannekartoituksia ongelmina pitämistään asioista ja motivoivat päättäjiä, viranomaisia ja kansalaisia yhteiseen toimintaan tunnistettuja epäkohtia vastaan. Samalla lehtien pääkirjoitukseen siivilöityy yhteiskunnan valta-areenoilla käytyjen kamppailujen, esitettyjen argumenttien ja tehtyjen päätösten keskeisiä arvoja, tavoitteenasetteluja ja totuuskäsitteitä. Niinpä pääkirjoitukset tarjoavat hedelmällistä materiaalia sen jäljittämiseen, millaisten yhteiskunnallisten toimenpiteiden kohteeksi huumeongelmaa Suomessa 1990-luvun murrostilanteessa asemoitiin.

AIKAISEMPIA TUTKIMUSTULOKSIA LEHDISTÖN HUUMEKIRJOITTELUSTA

Suomessa huumeista käytyä lehdistökeskustelua on tutkittu joko historiallisesta näkökulmasta seuraamalla, millä tavoin lehdistön konstruktiot huumeongelmista on muuttunut ajassa (Hakkarainen 1992; Hakkarainen & Törrönen 2002), tai tekemällä tilannekohtaisia tapaustutkimuksia tai kartoituksia jonkin ajankohdan huume keskustelun ominaispiirteistä (esim. Rantanen 1997; Jaatinen & al. 1998; Piispa 2001).

Tutkimusten mukaan lehdistö on näytellyt merkittävää roolia laittoman, maan alla verkkoaan levittävän huumeilmion paikantamisessa ja konstruoinnissa. Kun ensimmäinen kannabiksen käyttöön keskittynyt huumeaalto lainehti 1960-luvun puolivälissä Suomeen, toimittajat puuttuivat tapahtumiin aktiivisina ongelman esiintäjiksi. Viranomaiset ja poliisi puolestaan tulkitsivat ongelman aluksi vähäiseksi, minkä seurauksena toimittajat yltyivät kritisoimaan viranomaisia väärästä tilannearviosta tai passiivisuudesta. Vähitellen viranomaisten kanta muuttui, huumeaine- ja huumealan komitea asetettiin ja Suomeen säädettiin vuonna 1972 uusi kontrolli- ja rangaistus henkinen huumeilaki. (Hakkarainen 1992; Hakkarainen & Törrönen 2002.)

Huumeongelman tunnistamisen alkuvaiheissa lehdistön ja poliisin suhde oli jännitteinen. Tilanne kuitenkin muuttui, kun poliisi perusti 1960-luvun loppupuolella erityisiä huume kysymyksiin keskittyviä yksiköitä. Tästä eteenpäin poliisista kehkeytyi julkisen huume keskustelun lainatuin auktoriteetti. Huume poliisi on esitelty halukkaasti kenttäkokemukseen perustuvia ha-

vaintoja ja välittänyt tilastotietoja sekä pidätyksistä että takavarikoista, ja lehdistö vastaavasti on tarjonnut näille tiedoille näkyvyyttä. Viimeaikaiset tutkimukset kertovat, että poliisi on säilyttänyt lehdistössä vahvan tietolähteen aseman näihin päiviin asti (Rantanen 1997; Jaatinen & al. 1998; Hakkarainen & Törrönen 2002).

1960-luvulla lehdistössä käytettiin huolta nuorison tulevaisuudesta retorisenä perusteluna sille, miksi huume kuvioihin pitää puuttua. Vakavin huumeongelma paikannettiin lehdistössä nimenomaan koululaisten, opiskelijoiden, työttömien ja asunnottomien nuorten mutta myös niin sanottujen ”hyvien perheiden” lapsien vitsaukseksi. Pulmalliseksi asian teki kysymys siitä, miten suhtautua nuoreen, joka paljastuu huumeiden käyttäjäksi. Tulisiko teko kriminalisoida varoitukseksi muille nuorille vai tulkita oireeksi hoidon tarpeesta? Kun viranomaiskoneisto päätyi 1960- ja 1970-luvun taitteessa tulkitsemaan huumeiden käytön rikolliseksi puuhaksi, kaikki lehdet eivät tätä hyväksyneet. Porvarilliset lehdet olivat taipuvaisia pitämään kovia rangaistuksia parhaimpina pidäkkeinä huume kokeiluille, mutta vasemmistolaiset ja riippumattomat lehdet korostivat, että rangaistus leimaa nuoren ja pilaa hänen tulevaisuutensa. (Hakkarainen 1992, 119.)

Sitten rangaistus vastaan hoito -dilemmasta tuli yksi huume keskustelun kestoaiheista. Virallisen huume politiikan perustuessa julkilausutusti rangaistusnäkemykseen osa lehdistä on toiminut virallisen politiikan haastajina argumentoimalla aika ajoin huumehoitojärjestelmän kehittämisen puolesta. Melko hiljaisten 1970- ja 1980-lukujen jälkeen dilemma palasi 1990-luvulla näyttävästi esityslistalle (Rantanen 1997, 201).

Toisena kestoaiheena on ollut vuodesta toiseen toistuva puhe siitä, että juuri nyt laittomat huumeet ovat ”räjähdysmäisesti” lisääntyneet nuorison keskuudessa ja levinneet Suomeen joka kolkkaan (Piispa 2001, 463). Pekka Hakkaraisen (1992) mukaan lehdistö on 1980-luvun alusta alkaen pyrkinyt konstruimaan Suomeen ”toista huumeaaltoa” liitossa poliisiin ja vanhempainyhdistysten kanssa. Toinen huumeaalto on kuitenkin rantautunut Suomeen sen verran hitaasti, että vasta 1990-luvun loppupuoliskon huume tilannetta voidaan perustellusti kuvata aaltovertauskuvan avulla (Partanen & Metso 1999; Hakkarainen 1999).

Toisen huumeaalton myötä lehdistössä käydyt huume keskustelun vakiintuneet rintamalinjat

ovat murentuneet ja julkisuuteen on tullut uudenlaisia huumepoliittisia muotoiluja. Kontrollia ja järjestystä korostava puhe on saanut rinnalleen hoitoa korostavan puheen (Hakkarainen & Törrönen 2002).

AINEISTON PÄÄKIRJOITUKSIA

Tämän artikkelin tutkimusaineisto koostuu kolmen päivälehdessä (*Aamulehti*, *Etelä-Saimaa* ja *Helsingin Sanomat*) ja kahden iltapäivälehdessä (*Ilta-lehti* ja *Ilta-Sanomat*) kaikista huumeaiheisista pääkirjoituksista vuosilta 1993–2000. Lehdet valittiin tutkimukseen seuraavilla periaatteilla: 1) niiden tulee olla levikeiltään suuria, 2) joukossa tulee olla sekä valtakunnallisia (Helsingin Sanomat, Ilta-Sanomat, Ilta-lehti) että paikallisia (Aamulehti, Etelä-Saimaa) lehtiä, 3) mukaan tulee valita sekä ”asialehtiä” (Aamulehti, Etelä-Saimaa, Helsingin Sanomat) että ”kepeämpiä lehtiä” (Ilta-Sanomat, Ilta-lehti), 4) lehtiin tulee puhutella erilaisia yleisöjä: päättäjiä ja kansalaisia (Aamulehti, Etelä-Saimaa, Helsingin Sanomat) sekä kuluttajia (Ilta-Sanomat, Ilta-lehti) ja 5) lehtiin tulee kattaa vähintään kolme erilaista aluetta Suomessa (pääkaupunkiseutu/Helsingin Sanomat, Pirkanmaa/Aamulehti ja Itä-Suomi/Etelä-Saimaa). Näitä periaatteita noudattamalla pyrittiin siihen, että aineisto sisältäisi 1990-luvun murroskauden keskeiset huumepoliittiset argumentit riittävällä variaatiolla.

Koska aikaisemmissa tutkimuksissa on havaittu, että huumeoliittinen tilanne muuttui Suomessa 1990-luvun alun jälkeen ja murros oli voimakkainta 1990-luvun loppupuoliskolla (Hakkarainen & 1999), tutkimuksen ajanjaksoksi valittiin vuodet 1993–2000. Aineisto koottiin pääasiassa käyttämällä lehtiin sähköisiä arkistoja. Niiltä vuosilta, joilta sähköisiä arkistoja ei ollut tai ne olivat puutteellisia, huumeoliittiset pääkirjoitukset poimittiin mikrofilmeiltä.

Kun aineisto oli koottu, se käännettiin laadullisen aineiston tietokoneavusteisen analyysiohjelman Atlas.ti:n vaatimaan muotoon. Sen jälkeen aineisto koodattiin temaattisesti sen systemaattisen käytön varmistamiseksi. Sitten aineisto luettiin vielä kertaalleen läpi ja siitä poistettiin kaikki sellaiset pääkirjoitukset, joissa huumeet vain mainitaan sivuteemana. Karsinnan tuloksena aineiston kooksi muodostui 133 huumeita yksöisaiheena käsittelevää pääkirjoitusta.

Kaavio 1. Pysäytetty kertomus

Pysäytetyssä kertomuksessa kertoja

- 1) tunnistaa jännitteen
→ vastakkainasettelu
- 2) osoittaa toiminnan suunnan
→ tarinalinja
- 3) oikeuttaa tehtävän yhtenä ja ainoana vaihtoehtona
→ tietolähteet

Pysäytetyn kertomuksen kulussa kertoja rakentaa subjektille valmiudet toimia, minkä jälkeen tarina pysähtyy.

PÄÄKIRJOITUKSET PYSÄYTETTYINÄ KERTOMUKSINA

Pääkirjoituksen luonteenomainen piirre poliittisen puheen lajityyppinä on se, että niissä esiintyy niin sanottu pysäytetty kertomus (Törrönen 1997). Pysäytetty kertomus on semioottinen makrorakenne, jonka avulla yleisölle luodaan valmiuksia toimia asetetun päämäärän puolesta käyttämällä kolmea diskursiivista elementtiä (Törrönen 1999; ks. kaavio 1).

Pysäytetyn kertomuksen kulussa kertoja (esimerkiksi pääkirjoituksen laatija) ensinnäkin tunnistaa, millainen jännite (vaara, epäkohta tai riski) yhteisöä uhkaa. Uhkaavan tilanteen määrittely tapahtuu vastakkainasetteluja käyttämällä. Niiden avulla kertoja havainnollistaa yleisölleen Meidän arvojen ja Muiden arvojen välistä eroa, sitä, mikä kuuluu hyväksytyyn kulttuurisen järjestyksen piiriin, ja sitä, mikä puolestaan ilmentää kaaosta ja epäjärjestystä (ks. Hall 1999, 152–160). Tavallisesti Meidän arvot artikuloidaan kulttuurisesti havaittaviksi epäsuorasti Muita tai Toisia vasten.

Aikaisemmissa tutkimuksissa on havaittu, että huumeiden käyttäjät on lehdistössä toistuvasti määritetty Muiksi. Heille on tyyppillisesti leimattu uhrin tai rikollisen identiteetti (vrt. Rantanen 1997; Hakkarainen & Törrönen 2002) ja on annettu ymmärtää, että he ovat ennakoimattomien halujen ja vaarallisten himojen liikuttamia luontokappaleita, toisin kuin Me, joiden toimintaa säätelee kulttuuri. Ylipäänsä laittomat huumeet jo lähtökohtaisesti edustavat näkyväksi tai tunnistetuksi tullessaan yhteisön ”poissa paikoiltaan” oloa (Hall 1999, 156). Ne kutsuvat esiin paitsi bi-

naarisia luokitteluprosesseja myös toimintaohjelmia, joiden avulla yhteisö pyritään palauttamaan takaisin ”normaaliin” tilaan.

Kun binaarista vastakkainasettelua voidaan kutsua *moraalisen vastakkainasettelun diskurssiksi*, toiminnan viitoittamista voidaan luonnehtia *paremman maailman rakentamisen diskurssiksi* tai *utooppiseksi diskurssiksi*. Se on toinen keskeinen pysäytetyn kertomuksen diskursiivinen elementti. Utooppisesta diskurssista voidaan tunnistaa ainakin neljä toimintaa määrittävää, toisiinsa ketjuuntuvaa modaalista komponenttia: velvoite, tahto, kyky ja osaaminen (ks. Sulkunen & Törrönen 1997). Onnistunut toiminta vaatii moraalinen (velvoite), motiivin (tahto) ja asianmukaiset resurssit (kyky) ja taidot (osaaminen).

Aikaisempia tutkimustuloksia yksinkertaistaen voidaan todeta, että lehdistö on läpi vuosikymmenten velvoittanut viranomaisia puuttumaan huumeongelmiin vetoamalla esimerkiksi nuorten (kansakunnan) tulevaisuuden suojeluun (Hakkarainen & Törrönen 2002). Tällä velvoitteella on muun muassa voitu luoda päättäjille tahtoa myöntää poliisille lisää resursseja (kykyä) valvoa huumeiden katukauppaa tai kehittää uudenlaisia taktiikoita (osaamista) huumerikollisuuden paljastamiseen. Usein nuorten tulevaisuuden suojelun velvoitteella on luotu myös poliisille tahtoa pitää Suomi huumeettomana. Samalla muu viranomaiskoneisto ja yhteiskunta on asemoitu antamaan poliisille kaiken kykynsä ja kompetenssinsa, jotta poliisi voisi selviytyä vaativasta tehtävästä.

Edellisen kappaleen esimerkit havainnollistavat sitä, kuinka modaalisuhteet ketjuuntuessaan asemoivat toimijoita erityisiin toimintaa ohjaaviin ja mahdollistaviin intersubjektiivisiin sosiaalisiin siteisiin ja tehtäviin. Toimintaan velvoittavaa tahoja tai arvoidealia kutsutaan *lähettäjäksi*, toimintaan velvoitettua päähenkilöä *subjektiksi*, subjektin tahdon kohdetta *objektiksi*, toiminnan keinoja (kykyjä ja osaamista) *auttajiksi*, uhkaa (jännitettä) ja sen aiheuttajaa *vastasubjektiksi* ja tahoja, jonka hyväksi toimitaan, *vastaanottajaksi* (Greimas & Courtés 1982). Toiminnassa hahmottuvaa tapahtumaketjua voidaan puolestaan kutsua *tarinalinjaksi* (Harré & van Langenhove 1999; ks. taulukko 3).

Pysäytetyssä kertomuksessa konstruoitu toimintaohjelma tavallisesti oikeutetaan lainaamalla jonkin toimijan kokemuksia, mielipiteitä tai tietoa (auktorisoituna) totuutena. Tätä pysäytetyn

kertomuksen kolmatta diskursiivista elementtiä voidaan nimittää *totuusdiskurssiksi*. Ehdotettu toimintaohjelma eli tarinalinja voidaan oikeuttaa joko liittoutumalla jonkin toimijan tiedon ja näkökulman kanssa ja/tai argumentoimalla jonkin toimijan tietoa ja näkökulmaa vastaan tai sekä että (Potter 1996, 106–107).

Pysäytetyksi kertomukseksi pääkirjoituksen tekee se, että se toteuttaa A. J. Greimasin narratiivisen kaavion kolmesta tarinasta ainoastaan ensimmäisen eli valmistavan tarinan (ks. Greimas & Courtés 1982). Päätarina, jossa subjekti tavoittelee objektia, ja sanktioiva tarina, jossa vastaanottaja arvioi, kuinka subjekti onnistui tehtävässä, eivät koskaan toteudu pääkirjoituksen tapahtumakuvauksessa, vaan heti kun ongelma on tunnistettu, tavoite on osoitettu ja subjekti on viritetty toimintavalmiuteen, tarina pysähtyy. Tarinan pysäyttäminen siirtää vastuun toiminnan loppuun viemisestä yleisölle, luo yleisölle velvoittavaa tahtoa ryhtyä toimintaan tai kannattaa toimintaa (Törrönen 1997).

Jatkossa luon aluksi yleiskuvan aineistoni päätteemoista ja vastakkainasetteluista. Tämän jälkeen siirryn käsittelemään aineistossa hahmottuvia tarinalinjoja. Analysoimalla, kuinka lehdet käyttivät pääkirjoituksissaan moraalisen vastakkainasettelun diskurssia, utooppista diskurssia ja totuusdiskurssia, voidaan päätellä, miten lehdet huumeepoliittisina toimijoina asemoituivat tutkittavana ajanjaksona huumekehittäjän. Samalla kyseisten diskursiivisten elementtien tarkastelu tuo esille sen, millaisia yhteiskunnallisia muutoksia, siirtymiä tai heilahteluja huumeepoliittikan uhkatekijöissä, päämäärän asettelussa ja tiedonintresseissä tapahtui vuosina 1993–2000.

PÄÄKIRJOITUSTEN PÄÄTEEMAT JA VASTAKKAINASETELUT

Huumeepääkirjoitusten määrä tutkittavissa lehdissä lisääntyi vuosi vuodelta: vuonna 1993 ilmestyi vain 2 huumeepääkirjoitusta, mutta vuonna 2000 jo 37 (ks. taulukko 1). Huumeepääkirjoitusten lukumäärän lisääntyminen viittaa huumeongelman yhteiskunnallisen painoarvon kasvuun poliittisella esityslistalla. On merkillepantavaa, että vuosina 1999 ja 2000 tutkittavissa lehdissä ilmestyi huumeaiheisia pääkirjoituksia enemmän kuin alkoholi-aiheisia pääkirjoituksia, kun vuosina 1993 ja 1994 tilanne oli se, että alkoholipä-

kirjoituksia ilmestyi 13 kertaa enemmän kuin huumeapäkirjoituksia (ks. Törrönen 2001).

Taulukosta 1 näkyy, että vuosina 1993–2000 lehdet kirjoittivat huumeapäkirjoituksissa toistuvimmin huumerikollisuudesta (58). Helsingin Sanomat ja Iltalehti kirjoittivat teemasta läpi koko ajanjakson. Aamulehden, Etelä-Saimaan ja Iltasanomien kirjoittelu huumerikollisuudesta painottui vuosikymmenen loppupuoliskolle.

Yleisimmässä pääteemassa, huumerikollisuudessa, lehdet tunnistivat useita vaikeita vastakkainasetteluja (ks. taulukko 2): poliisi vs järjestäytynyt rikollisuus (31), Europol (= EU-maiden poliisi) vs kansainvälinen rikollisuus (5), rajoittava huume politiikka vs salliva ilmapiiri (5), Yhdysvallat vs huume kartellit (5), turvallisuus vs huumeväkivalta (5), tuomioistuin vs huumerikokset (3), globaali politiikka vs huume kauppaa (2) ja huumeeton vankila vs rikollinen vankila (2).

Toiseksi yleisimmäksi pääteemaksi osoittautui huumehoitojärjestelmä (23). Huumehoitojärjestelmän epäkohdista kirjoittivat pääasiassa päivälehdet. Teema sai kasvavaa huomiota 1990-luvun loppupuoliskolla. Se ankkuroituu pääkirjoituksissa kahteen jännitteeseen: ruiskunvaihto vs tartuntataudit (7) ja hoito vs rankaisu (18). Lehtien mukaan on nopeasti saatava pystyyn kattava huumehoitojärjestelmä. Muutoin ruiskujen (ja seksin) välityksellä leviävät epidemiat pääsevät valloilleen. Toisaalta huumehoitojärjestelmän kehittämistä hidastavat tai estävät vanha kontrolli- poliittinen perinne ja rankaisuhenki.

Kolmanneksi yleisin pääteema oli nuorten huumeiden käyttö (18). Varsinkin Aamulehti ja Etelä-Saimaa ilmaisivat vuosina 1999 ja 2000 olevansa huolestuneita nuorten huumeiden käytön tilasta. Tämänkin teema kuuluu huume politiikan kestoaiheisiin.

Neljänneksi eniten tutkittavat lehdet kirjoittivat kasvatuksen ja ehkäisevän päihdetyön tärkeydestä (12). Teeman nostivat pääkirjoituksissaan huume politiikan esityslistalle Helsingin Sanomat ja Aamulehti.

Nuorten huumeiden käytön pääteeman sekä kasvatuksen ja ehkäisevän päihdetyön pääteeman lehdet liittivät yhteiseen uhkaan nuorten, kansakunnan tai yhteisön tulevaisuuden tuhoutumisesta. Tarkemmin katsoen uhka haarautuu kahdella. Ensinnäkin sitä ilmentää vastakkaisuus terveellinen elämä vs päihdeiden liiallinen käyttö (14). Toiseksi uhka ilmenee jännitteessä yhteisötyö vs viranomaistyö (15). Lehdistö katsoi, että

Taulukko 1. Pääkirjoitusten pääteemat

Pääteema	Helsingin Sanomat					Aamulehti					Etelä-Saimaa					Iltalehti					Iltasanomat																				
	93	94	95	96	97	98	99	00	93	94	95	96	97	98	99	00	93	94	95	96	97	98	99	00	93	94	95	96	97	98	99	00									
Huumerikollisuus	1	1	4	1	3	1	2	4	1	8	3	5	6	2	3	3	1	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	58										
Huumehoitojärjestelmä	1	3	1	1	2	3	1	2	3	1	3	1	1	1	3	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	23											
Nuorten huumeiden käyttö	1	1	1	1	1	1	1	3	2	3	2	3	1	1	1	6	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	18											
Kasvatus ja ehkäisevä päihdetyö	1	1	1	1	1	2	1	2	3	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	12												
Huumerestit								3	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	8												
Väkivalta								1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	5											
Huumeet vankilassa								1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	3											
Huumevalistus								1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	3											
Huumeiden viihdekäyttö								1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1										
Huumeet liikenteessä								1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1										
Euroopan unionin huumeviikko								1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1										
Pääkirjoitukset per vuosi	1	3	7	4	4	4	7	13	0	0	0	4	8	8	11	12	13	0	0	2	2	3	5	12	4	1	0	1	0	0	0	0	0	1	6						
Pääkirjoitukset tutkittuna ajanjaksona																																									133

Kukin pääkirjoitus edustaa yhtä pääteemaa.

Taulukko 2. Pääkirjoituksissa ilmenevät vastrakkainasettelut

	Helsingin Sanomat					Aamulehti					Etelä-Saimaa					Iltalehti					Iltä-Sanomats													
	93	94	95	96	97	98	99	00	93	94	95	96	97	98	99	00	93	94	95	96	97	98	99	00	93	94	95	96	97	98	99	00		
Jännite (+ vs -)	1	1	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	4	3	3	1	2	1	1	1	1	1	2	1	1	1	1	1	1	1	1		
Poliisi vs järjestäytynyt rikollisuus																																		
Hoidto vs rankaisu																																		
Yhteistyö vs viranomaistyö																																		
Terveellinen elämäntapa vs päihheet																																		
Ruiskunvaihto vs tartuntataudit																																		
Yksilön perusoikeudet vs huumeestetit																																		
Europoli vs kansainvälinen rikollisuus																																		
Tieto vs tietämättömyys																																		
Rajoittava huumepolitiikka vs salliva ilmapiiri																																		
Turvallisuus vs huumeväkivalta																																		
Yhdysvallat vs huumekartellit																																		
Poliisi vs huumeaddiktit																																		
Tuomioistuin vs huumerikokset																																		
Huumeeton vankila vs rikollinen vankila																																		
Globaali politiikka vs huumekauppa																																		
Väitökulttuuri vs nuorisokulttuuri																																		
Turvallisuus vs liikenneonnettomuudet																																		
Yksilön motivaatio vs pakkohoito																																		
Laittisuus vs laittomuus																																		
Kansalainen vs huumerikollisuus																																		
Pääkirjoituksia per- vuosi	1	3	7	4	4	4	4	7	13	0	0	0	4	8	11	12	13	0	0	2	2	3	5	12	4	1	0	1	1	0	1	1		
Pääkirjoituksia turkittuna ajanjaksona																																		
	43					48					28					6					8													
Kukin pääkirjoitus ilmentää yhtä vastrakkainasettelua.																																		133

nyky-yhteiskunta on liian työkeskeinen ja byrokraatoitunut, minkä seurauksena lapset jäävät kasvattamatta ja sosiaalinen elämä näivetty. Lehdistö piti yhteisöllisiä projekteja vastalääkkeenä yhteiskunnan atomisoitumiselle.

Viidenneksi eniten käsiteltiin huumeestejeä. Teema ilmaantui pääkirjoituksiin 1990-luvun lopulla. Huumeestejeä kommentoivat kaikki muut lehdet paitsi Iltalehti, ja eniten teema puhutti Helsingin Sanomia ja Iltä-Sanomonia. Teema artikuloiu lehdistöissä jännitteeseen yksilön perusoikeudet vs huumeestetit (= yhteiskunnan järjestys) (5). Yksilön perusoikeuksia tarkasteltiin myös sivujännitteenä erityisesti poliisiin huumeiden vastaista torjuntatyötä käsiteltäessä.

Edellä kuvattujen jännitteiden (vastakkainasettelujen, uhkien) poistamiseksi, taltuttamiseksi ja ehkäisemiseksi lehdet viitoittivat subjektille neljä tarinalinjaa eri versioineen.

TARINALINJA 1: HUUMERIKOLLISUUS ON TORJUTTAVA JA PALJASTETTAVA

Sodassa huumerikollisuutta vastaan lehdistö on aina 1960-luvulta lähtien ollut suhteellisen yksimielinen: viholliskuva on ollut selvä ja yhdistänyt lehtiä yhteiseen rintamaan. Näin myös vuosina 1993–2000: huumerikollisuus pysyi lehdistön esityslistalla huumeongelman vakavimpana uhkana.

Tarinalinja on abstraheituna pääpiirteissään seuraava (ks. taulukko 3). Yhteiskunnan järjestys ja turvallisuus velvoittavat päättäjiä, poliiseja tai viranomaisia torjumaan huumerikollisuutta (objekti: 48) tai siirtämään poliisille lisää resursseja torjunnan tehostamiseksi (objekti: 18). Subjektien toimintaa edistävät ja auttavat viranomaisten yhteistyö, lainsäädäntö, kontrolli, huumeutkinta ja poliisityön näkyvyyden lisääminen. Toiminnan esteinä ja vastuksina esiintyvät huumeiden salakuljetus ja siihen

liittyvä rikollisuus, huumemyönteisyys ja politi-
kointi. Vastaanottajana on Suomi kansakuntana.

Tarkempi analyysi tuo kuitenkin esille, että leh-
det olivat erimielisiä siitä, missä toiminnan pai-
nopisteen tulisi olla, miten paljon yhteiskunnal-
lisia voimavaroja voidaan siirtää poliisille, mil-
laista yhteistyötä yhteiskunnan eri sektoreiden tu-
lisi tehdä huumeriikollisuuden poistamiseksi ja
minkä tyyppisiä keinoja huumetutkinnassa voi-
daan käyttää. Toisaalta joidenkin lehtien kannan-
otoissa tapahtui muutoksia vuosina 1993–2000.

Helsingin Sanomat (HS) tarkasteli vuosina
1993–1997 poliisin ja järjestäytyneen rikollisuu-
den välistä jännitettä kansalaisen perusoikeuksien
näkökulmasta. Lehti suhtautui myönteisesti huu-
mepoliisin toimintaan mutta kritisoi poliisin pyr-
kimyksiä lisätä resursseja (työvoimaa, taloudellisia
resursseja, uusia tutkintakeinoja) torjunta- ja val-
vontatyöhön. Pelissä olivat sen mukaan yksilön li-
beralistiset vapausarvot.

Vuonna 1993 (22.8.) HS totesi, että ”poliisin
huoli lisääntyneistä takavarikoista on ymmärret-
tävä”, mutta ”alan viranomaisilla vain on taipu-
mus kokea ongelma todellisuutta pahempina ja
perustella synkin arvioin lisätövoiman tarvet-
taan”. Pääkirjoituksen mukaan poliisi kykenee jo
nykyisillä resursseillaan kiitettävästi ”ottamaan
kiinni suuria huumeliigoja ja estämään salakulje-
tusta”. Se, mihin yhteiskunnallisia resursseja on
lehden mielestä suunnattava lisää, on valistus (elä-
mä on parasta huumetta -kampanjat), kuntoutus
ja yhdyskuntatyö. Seuraavana vuonna (7.3.1994)
HS ojensi poliisia siitä, että se pahentuneessa
huumetilanteessa haluaa ohjata yhteiskunnallisia
voimavaroja huumerahan pesijöiden paljastami-
seen ja tuomitsemiseen. Lehden mukaan poliisin
olisi huomattavasti tärkeämpää keskittyä ennalta
ehkäisevään työhön. ”Siihen sillä pitäisi olla voi-
mavaroja, sillä poliisien määrää ei ole vähennetty
ja rajavartiolaitosuudistus on vapauttanut poliis-
seja satamista ja rajoilta muihin tehtäviin.”

Vuoden 1995 tammikuussa Helsingin Sano-
mat esitti vastalauseen sille, että poliisi yrittää
huumerikollisuuden varjolla tunkeutua kyseen-
alaisin keinoin yksityiselämän alueelle. Pääkirjoit-
uksessaan ”Yksityisyyden rajoja koetellaan” (HS
16.1.1995) lehti vastusti poliisilähtöistä tulkintaa
uudesta poliisilaista (mahdollistaa esim. henki-
löstökistereiden vapaamman käytön huume-
rikosepäilyissä) ja telekuuntelulaista (mahdollistaa
puhelimien salakuuntelun) sekä poliisin pyrki-
mistä soluttautua rikollisten joukkoon ja tehdä

valeostoja. Lehti totesi, että ”törkeiden huume- ja
väkivaltarikosten selvittämiseksi ja torjumiseksi
on perusteltua käyttää poikkeuksellisia keinoja”,
mutta painotti sitä, että uusiin säännöksiin ja la-
keihin on muotoiltava täsmälliset kansalaisten pe-
rusoikeuksia suojelevat pidäkkeet: ”Yksityisyyden
suoja ei ole olemassa pelkästään poliisin kiusaksi
vaan kansalaisten turvaksi.”

Kritiikki poliisin vallan laajentamispyrkimyksiä
kohtaan jatkui Helsingin Sanomissa myös vuosi-
na 1996 ja 1997. Muun muassa valeostoja ei hy-
väksytty poliisiin tutkintakeinojen joukkoon, sil-
lä niiden käyttö saattaa johtaa tilanteisiin, joissa
”poliisin ja rikollisen roolit menevät sekaisin” (HS
21.2.1997).

Vuosina 1998–2000 Helsingin Sanomien ase-
moitumisessa tapahtui kuitenkin muutos: lehti
siirtyi kansalaisen näkökulman ja yksityiselämän
suojelemisen puolustamisesta argumentoimaan
poliisilähtöisen näkökulman ja yhteiskunnallisen
järjestyksen puolesta. Vuonna 1999 (14.2.) lehti
totesi pääkirjoituksessaan ”Huumerikollisuus jat-
kaa kasvuaan”, että ”kuluva vuosikymmen on ol-
lut valtavaa huumerikosten kasvuaikaa. Vuonna
1990 kirjattiin alle tuhat rikosilmoitusta, mutta
viime vuonna niitä oli jo yli 8 000. Takavarikkoja
tehtiin suunnilleen yhtä paljon”. Koska lehden
mukaan mikään ei ”viittaa huumevirtojen pysäh-
tymiseen” ja koska poliisi nykyisillä resursseillaan
on ”jatkuvasti askeleen huumerikollisten perässä”,
on poliisin keinovalikoimaa ”kovan ja ammatti-
maisen rikollisuuden torjumiseksi – – lisäävä”.
Seuraavana vuonna HS esitti, että ”olisi kohtalo-
kasta antaa harmaalle taloudelle viesti löystyvistä
seurannasta. Poliisille on annettava riittävät toi-
mintaedellytykset huume- ja talousrikosten tor-
juntaan ja tutkintaan. Valitettavasti siitä ei ilman
kustannuksia selvitä. Poliisin toivoma panostus
on pieni verrattuna vahinkoihin, joita huumeet ja
harmaa talous yhteiskunnalle aiheuttavat. Poliisi
tarvitsee lisää voimia nimenomaan huumeiden
katuvalvontaan” (HS 1.2.2000).

Aamulehti (AL) suhtautui huumerikollisuuden julki-
suudessa esittämiin vaatimuksiin melko myön-
teisesti läpi tutkittavan ajanjakson. Pääkirjoituk-
sissa kyllä aika ajoin esitettiin, että tärkeitä kan-
salaisen perusoikeuksia ei saa huumerikollisuutta
torjuttaessa ja tutkittaessa kevyin perustein ra-
joittaa (AL 30.1.1997, 6.5.1997, 21.8.1999),
mutta nämä muistutukset paikantuivat Aamu-
lehden argumenteissa sivuhuomioiksi ja varauk-
siksi (Summa 1996, 78), eivät pääasioiksi.

Vuoden 1997 alussa (30.1.) Aamulehti kirjoitti, että ”on pakko korostaa, että viranomaiset tarvitsevat riittävän vahvoja aseita yhä laajemmalle leviävän myrkkyyveden patoamiseksi. Uusia keinoja voisivat olla poliisin valeostot, joilla päästäisiin suoraan kiinni huumekauppiaisiin. Myös testaukset virtsakokeilla parantaisivat virkavallan mahdollisuuksia huolehtia yleisön turvallisuudesta”. AL kehotti poliitikkoja antamaan muun muassa poliisille riittävästi resursseja iskeä etulinjassa huumeiden tuojiin ja myyjiin, tukemaan Europolin toimintaa ja tekemään sopimuksia, jotka tehostavat rajojen valvontaa.

Muutamaa kuukautta myöhemmin (16.4.1997) Aamulehti täsmensi kantaansa poliisin valeostoihin samastumalla keskusrikospoliisin päällikön Rauno Rannan näkemyksiin. Ranta oli sitä mieltä, että tunkeutuminen rikosmaailmaan on pienen piirien Suomessa kyseenalaista. Valeostot saattavat myös tehdä poliiseista rikokseen yllyttäjiä. Silti on tärkeää kysyä, ”millaisia uusia taistelumuotoja huumeongelmaa vastaan on tarjolla? Poliisiviranomaisten yhteistyön kehittäminen on itsestäänselvyys. Ranta ehdottaa lisäksi todistajien suojaamista anonyymiteetillä”.

Jos Aamulehti suhtautui huumeepoliisin pyrki- myksiin myönteisesti, niin huumerikollisuudella politikointi on alue, joka kirvoitti lehden toistuvaan kritiikkiin. Vuonna 1997 lehti totesi, että huumeiden vastainen työ on kaikkien asia. Suurin vastuu on kuitenkin poliitikoilla ja päättäjillä, ”siellä, missä päätetään määrärahoista, säännöistä ja menettelytavoista” (AL 6.5.1997). Lehden mielestä näytti kuitenkin siltä, että poliitikot eivät keskity torjumaan huumerikollisuutta pitkään- teisesti vaan tekevät asialla lyhytnäköistä politiikkaa. Pääkirjoituksessa ”Onko rikollisuudesta tulossa tärkeä vaaliteema suuren maailman tyyliin?” (21.5.1997) lehti kuvasi, kuinka sosiaalidemokraatit, kokoomus ja ruotsalainen kansanpuolue käyvät poliittista mittelöä poliisille suunnatuista resursseista, vaikka kaikille on selvää, miten huumerikollisuutta voidaan parhaiten torjua. Piilorikollisuuden vastaisessa työssä ”tarvitaan yhteistyötä naapurimaiden ja kansainvälisten järjestöjen kanssa, hyvää koulutusta, viimeisintä tekniikkaa ja riittäviä valtuuksia. Poliittista riitelyä ei tarvita”.

Aamulehden vahva liitto poliisien kanssa päättäjii vastaan jatkui aina vuoden 1999 loppuun saakka. Esimerkiksi vuoden 1998 kesäkuussa lehti ihmetteli YK:n huume konferenssissa tehdyn kansainvälisen sopimuksen velvoittavuutta. So-

pimuksessa 150 maata sitoutuu tekemään kaikkensa huumeiden kysynnän ja tarjonnan vähentämiseksi. Vastaavia sopimuksia on tehty jo useita. Silti ”laittomassa huume kauppasa pyörii vuosittain 300 miljardia dollaria (1 600 miljardia markkaa) eli enemmän kuin elintarvikekauppasa” (AL 13.6.1998). Lehden mukaan vaikuttaakin siltä, että kansainvälisissä kokouksissa on enimmäkseen ”tuotettu puhetta ja paperia” ja hienoja lupauksia, mutta itse ydinongelmaan eli huume kauppaan ei ole rohjettu puuttua. Lehti kehotti- kin poliitikkoja ja virkamiehiä osallistumaan päättäväisemmin huumerikollisuuden torjuntaan. Erityisesti huume kauppaan kytkeytyvät ”rahavirat ja rahanpesu” on paljastettava.

Vuonna 2000 Aamulehden poliisimyönteisyys hiukan kolhiintui. Kävi nimittäin ilmi, että poliisikin osaa politikoida huumerikollisuudella: ”Kysymys on tietenkin rahasta. Koskaan sitä ei tunnu olevan tarpeeksi, kun kuuntelee paikallispoliiseja, keskusrikospoliisia, liikenteen valvojia, kansainvälisten suhteiden hoitajia, tekniikan asiantuntijoita, ylijohtoa jne.” (AL 5.2.2000). Muutamaa kuukautta myöhemmin lehti kommentoi, että ”poliisi nauttii tunnetusti laajaa kansansuosiota, mutta perustuvatko väitteet poliisiin jatkuvasta rahapulasta todellisuuteen? Käykö peräti niin, että tällaiset puheet lisäävät yleistä turvattomuutta, josta monet poliitikot – ja tietenkin poliisi – liikuttavasti kantavat näkyvää huolta” (AL 19.6.2000). Toisaalta marraskuussa 2000 Aamulehti iloitsi, että ”Suomen poliisi on saamassa vihdoin valtuudet peitotoimiin ja valeostoihin. Niitä tarvitaan mm. taistelussa yhä kasvavaa huumerikollisuutta vastaan” (AL 25.11.2000).

Etelä-Saimaa (E-S) tuki yhtä poikkeusta lukuun ottamatta poliisin ja tullin huumeiden vastaista työtä. Poikkeuksen muodosti vuoden 2000 loppupuolella julkaistu pääkirjoitus ”Huumerikollisuuden nykyinen taso hyväksytään” (E-S 29.9.2000), jossa lehti kritisoi poliisia siitä, että se muotoilee tavoitteita oman taloudellisen hyödyn näkökulmasta julkisen hyvän sijasta.

Vuonna 1995 (8.11.) *Etelä-Saimaa* totesi, että Suomi ei ole enää kotoinen ja unelias maaseutu ”etäällä maailman pahuudesta”, vaan ”Suomi on osa yhtenevää läntistä Eurooppaa myös silloin, kun tarkastellaan huumeongelmaa”. Siksi ”poliisin ja tullin työllä on edelleen hyvin vahva kansallinen intressi”. Muutamaa viikkoa myöhemmin lehti kehotti päättäjii siirtämään tullille lisää resursseja: ”tullille on taattava uusin ja ajan-

mukainen varustus, jotta [se selviää] vaikeasta tehtävästään” (E-S 26.11.1995).

Vuonna 1997 (2.2.) Etelä-Saimaa arvioi poliisin tietoon tulleiden huumerikosten rajun kasvun kertovan siitä, että ”huumeiden käyttö on karkaamassa käsistä”. Lehden mukaan ”hyvät neuvot ovat nyt kullan kalliita”. Saman vuoden kesäkuussa (15.6.) ja seuraavan vuoden helmikuussa (25.2.) E-S kehotti päättäjiä tehostamaan sekä EU-yhteistyötä että kansainvälistä yhteistyötä huumeiden vastaisessa taistelussa.

Vuonna 1998 (15.3.) Etelä-Saimaa oli poliisin rinnalla huolissaan siitä, että ”huumeita liikkuu kadulla entistä enemmän”. Tilannetta pahentaa se, että ”lähes kaikki omaisuusrikokset liittyvät tavalla tai toisella huumerikoksiin”. Lehti kehoittikin yhteisön jäseniä aktiivisuuteen huumerikollisuuden paljastamiseksi: ”Poliisi tarvitsee yleisön tukea ja apua myös vähäpätöisemmiltä tuntuvien rikosten selvittämisessä. Poliisi on aktiivinen, me kaikki voimme olla sitä käytreiksi tai ilmiantajiksi leimautumatta.”

Vuoden 2000 alussa (6.2.) Etelä-Saimaa tunnisti huumerikollisuuden jatkaneen kasvua ja argumentoi paikkakunnan poliisille lisää resursseja huumeiden vastaiseen työhön. Joitakin kuukausia myöhemmin, kuten edellä on kerrottu, lehden positio kuitenkin muuttui. Lehti totesi, että poliisin ”keskustelutapa verovaroin maksettavasta turvallisuudesta alkaa jo vähitellen kyllästyttää” (E-S 29.9.2000).

Iltalehti samastui läpi tutkittavan ajanjakson poliisin näkökulmaan ja tiukkaan huume politiikkaan. Se ensinnäkin argumentoi johdonmukaisesti poliisille ja tullille lisää resursseja (IL 26.8.1995, 9.9.1999, 13.3.1997, 24.7.1996): ”Kiireellisintä on rajoittaa huume kauppaa. Poliisi tarvitsee ehdottomasti järeämpiä aseita huume diilereitä vastaan. Siksi valeostot ja rikollisliigoihin soluttautuminen tulee sallia. Eniten kuitenkin kaivataan poliiseja takaisin kadulle. Järjettömän poliisipulan takia huume kauppiailla on tänä päivänä käytännössä vapaat markkinat” (IL 28.10.1999). Toiseksi *Iltalehti* kehotti päättäjiä pitämään Suomi niin huumeettomana kuin mahdollista tehostamalla kansainvälistä yhteistyötä (IL 16.6.2000). Lisäksi lehti painotti, että kontrolli-, valvonta- ja tutkintakeinojen ohella on käyttöön otettava kaikki mahdolliset keinot valituksesta hoitoon ja tavoitteeksi on asetettava laaja-alaisen, yhteiskunnan kaikki alueet läpäisevän huume kielteisen ilmapiirin synnyttäminen.

Iltä-Sanomat kiinnitti huume kaupan ja huumerikollisuuden torjuntaan vähemmän huomiota kuin muut lehdet ja kirjoitti pääasiassa muista huume ongelman pulmakohdista, joihin tuleme kohta. Se ei argumentoinut poliisille lisää resursseja huumerikollisuuden torjuntaan mutta kehotti päättäjiä arvioimaan, miten poliisin resurssien käyttöä voitaisiin jatkossa rationalisoida (I-S 1.7.2000).

TARINALINJA 2: ON KEHITETTÄVÄ KATTAVA HUUMEHOITOJÄRJESTELMÄ

Suomen huume politiikka perustui aina 1990-luvulle saakka ulkoapäin tulevan uhkan torjuntaan. 1960- ja 1970-luvun taitteessa huumeiden käyttö kriminalisoitiin. Huumeiden käyttäjät leimattiin ulos keskuudestamme. Hoitopolitiikan virallisena linjauksena oli se, että huume aineiden käyttäjille ei perusteta erityispalveluja (Hakkarainen 1992, 121), mikä merkitsi sitä, että he eivät saaneet terveys- ja sosiaalipalvelujen yhteydessä ongelmilleen asianmukaista hoitoa.

Vuosien 1993–2000 pääkirjoitusaineistossa näkyy se, että strategia muuttui 1990-luvulla. Kun erilaiset tilastot ja indikaattorit osoittivat huumeiden käyttäjien määrän olevan nousussa ja juurtuvan vahvemmin keskuuteemme, lehdet alkoivat käsitellä huume ongelmia myös Meidän alueen sisäisinä uhkina (Hakkarainen & Törrönen 2002). Huume kysymys problematisoitui koko väestön hyvinvointia koettelevaksi kansanterveydelliseksi kysymykseksi. Kun aikaisemmin keskustelua dominoivat viholliskuvana huumeiden salakuljetus ja siihen liittyvä huumerikollisuus (vrt. Christie & Bruun [1986]: hyvä vihollinen), 1990-luvulla tämän edelleen vahvan viholliskuvan rinnalle ilmestyivät uusina Meidän alueen sisäisinä uhkina (ks. taulukko 3) huumeriippuvuus (16), tartuntataudit (9), hoidon riittämättömyys (7), rangaistus asenne (7) ja syrjintä tai syyllistäminen (7).

Lehdet rakensivat sisäisen uhkan haltuun ottamiseksi uusia toimintaohjelmia, joista yksi kietoutuu huume hoitojärjestelmän kehittämiseen. Tämä tarinalinja rakentuu jännitteisessä suhteessa aikaisemman huume kontrollipolitiikan perintöön. Jälkiä kontrollipoliittisen hegemonian murentumisesta ilmaantui Helsingin Sanomien pääkirjoitussivuille vuonna 1995, Aamulehteen

vuonna 1996, Etelä-Saimaaseen vuonna 1998 ja Ilta-Sanomiin vuonna 2000. Iltalehti ei ole pitänyt kontrollipoliittisen hegemonian murtumista hyvänä asiana, mutta totesi vuonna 1997 (13.3.), että ”tiukan huume politiikan yksityiskohtia saattaa kyllä olla syytä tarkistaa”, ja vuonna 1999 (9.9.), että ”huume kauppaa ja siihen liittyvä muu rikollisuus ovat Suomessa roihahtaneet sellaiseen kasvuun, ettei niitä pystytä hillitsemään yksin poliisin toimintavaltuuksia ja resursseja lisäämällä”.

Kun lehdet ryhtyivät motivoimaan päättäjiä ja viranomaisia kehittämään Suomeen kattavaa huumehoitojärjestelmää, ne tunnistivat toiminnassa kolme vaikeaa kysymystä: 1) miten rajoittavan huume politiikan ja huumeiden haittoja vähentävän hoitopolitiikan välinen suhde pitäisi ymmärtää, 2) millaista hoitoa huumeriippuvaisille voidaan antaa ja 3) miten huumeiden käyttäjän identiteetti tulisi määritellä.

Helsingin Sanomat linjasi vastauksensa rajoittavan huume politiikan ja haittoja vähentävän hoitopolitiikan väliseen dilemmaan liittoutumalla Huumeaineepoliittisen toimikunnan suositusten kanssa (ks. artikkelin johdanto):

OTE 1: RAJOITTAVA HUUMEPOLITIIKKA ON SUOMELLE OIKEA VALINTA

HUUMESTRATEGIAA pohtinut toimikunta on valinnut huumeaineiden käytön ja levittämisen estämiseksi rajoituksiin ja kieltoihin perustuvan ohjelman. Suomen oloissa se on oikea linja. Toinen maailmalla käytetty toimintamalli on huumeiden haittojen vähentämiseen tähtäävä politiikka. Sekin on hyväksyttävä lähtökohta. Hoidon merkitystä ei pidä missään tapauksessa Suomessa väheksyä. Molempia ohjelmia tarvitaan, mutta pääpainon on oltava huume kaupan estämisessä. (*Helsingin Sanomat* 28.4.1997)

Helsingin Sanomat kiitti toimikuntaa siitä, että se on tehnyt perusteellista työtä: ”ohjelmajulistus sisältää lukuisia ehdotuksia huumeaineiden levityksen ja käytön estämiseksi erilaisia hoitokeinoja unohtamatta”. Myös *Aamulehti* otti K. J. Längin johtaman komitean muotoileman huumeaineestrategian hyväksyvästi vastaan: on panostettava sekä rajoituksiin, kieltoihin ja valvontaan että jälkihoitoon eli sosiaalisen syrjäytymisen estämiseen.

OTE 2: HUUMEISIIN ON ISKETTÄVÄ JO ETU-LINJASSA

Kun huume strategiaa pohtinut toimikunta äskettäin

jätti raporttinsa sosiaaliministerille, toimikunnan puheenjohtaja K. J. Lång varoitteli liikaa luottamasta rangaistusten tehokkuuteen. Kaikkia käyttäjiä ei hänen mielestään voi panna telkien taakse. On tärkeämpää etsiä keinoja, joilla huumeiden väärinkäyttäjät saadaan yhteiskuntaan sisään, ei ulos, hän selitti. (*Aamulehti* 6.5.1997)

Etelä-Saimaa, *Ilta-Sanomat* ja *Iltalehti* eivät suoraan kommentoineet vuoden 1997 huumeaine strategiaa, mutta niiden pääkirjoituksista on epäsuorasti luettavissa strategialle myönteisiä, samansuuntaisia painotuksia.

Millaista hoitoa lehdet kehottivat päättäjiä ja terveydenhuollon viranomaisia huumeriippuvaisille kehittämään? *Helsingin Sanomat* velvoitti kuntia, päättäjiä ja/tai terveydenhuoltoa luomaan hoitopaikkoja ”huumeensa rikoksilla tai prostituutiolla rahoittavan nuoren avuksi” (HS 2.2.1995), järjestämään alaikäisille ”riittävää katkaisu-, vieroitus- ja kuntoutushoitoa” (HS 18.7.1995), lisäämään hoitopaikkoja päihdeongelmallisille ja parantamaan yhteistyötä ”niiden ja terveys- sekä sosiaalihuollon kesken” (HS 17.2.1996), rakentamaan neulojen vaihtopisteitä huumeita suonensisäisesti käyttäville (HS 11.9.1996, 9.2.1999, 25.4.2000, 15.5.2000), perustamaan Helsinkiin huume klinikka (HS 11.12.1996), helpottamaan huumehoitoon pääsyä Helsingissä (HS 30.6.1997), tehostamaan ”pahasti riippuvaisten hoitoa” (HS 1.10.1998) ja tarjoamaan heroini-riippuvaisille korvaushoitoa (HS 16.1.1999, 25.4.2000, 23.5.2000).

Aamulehti motivoi valtakunnallisia ja kunnallisia asiantuntijoita ja päätöksentekijöitä perustamaan ruiskujenvaihtopisteitä (AL 10.9.1996, 16.1.1998, 8.2.1999, 5.11.1999, 2.3.2000), tarjoamaan opiaattiriippuvaisille korvaushoitoa (AL 16.1.1998, 5.11.1999) ja kehittämään nopeita menetelmiä nuoren huumeriippuvuuden katkaisemiseksi (AL 21.8.2000).

Etelä-Saimaa kehotti päättäjiä ja viranomaisia tarjoamaan vangeille parempaa päihdehoitoa (E-S 5.5.1999), järjestämään Etelä-Karjalan sairaanhoitopiiriin huume poliikklinikatoimintaa (E-S 11.6.1999, 11.10.1999, 23.7.2000), lisäämään ”voimavaroja ja työntekijöitä päihdetyöhön” Lappeenrannassa (E-S 12.6.1999) ja kehittämään menetelmiä, joiden avulla nuorten huume- ja rikoskierre saadaan katkaistua varhaisessa vaiheessa (E-S 29.7.1999).

Ilta-Sanomat heräsi vuonna 2000 puolustamaan metadonihoidon ja neulanvaihto-ohjelmia:

”Voimassa oleva päihdehuoltolaki velvoittaa kun-
tia järjestämään päihdehuollon niin laajasti kuin
tarve vaatii” (I-S 29.6.2000).

Samalla kun lehdet kehottivat päättäjiä ja vi-
ranomaisia kehittämään huumehoitojärjestelmää,
ne purkivat huumeiden käyttäjiin iskostettuja ste-
reotypioita, joiden mukaan nämä ovat joko to-
taalisesti passiivisia uhreja tai läpeensä vaarallisia
rikollisia. Lehdet myös korostivat, että yhden
ominaisuuden sijasta huumeiden käyttäjät tulee
nähdä monikerroksisina ihmisinä. Esimerkiksi
Helsingin Sanomien mukaan ”nuoren huumei-
den käyttö kertoo monenlaisista henkisistä ja so-
siaalisista pulmista” (HS 2.2.1995) ja heroini-
riippuvaisilla on tahtoa parantua ja tukenaan kär-
siviä omaisia (HS 30.6.1997). Aamulehti puoles-
taan muistutti, että kannabista kokeilevat ovat ta-
vallisia suomalaisia nuoria (AL 16.1.1998) ja
huumeongelmaiset ovat yksilöitä, joille on tarjot-
tava vaihtoehtoisia hoitotapoja (AL 5.1.1999).

Toisaalta lehdet purkivat huumeiden käyttäjiin
kanavoitua rangaistus- ja kostomieliä muun
väestön eli Meidän suojelemiseksi. Viesti oli se,
että huumeiden käyttäjiä ei tule sulkea yhteis-
kunnasta ulos kadulle levittämään tartuntatau-
teja, vaan heidät on ohjattava julkisista tiloista
hygienisoivan hoidon piiriin. Tältä osin lehdet
käsittelivät huumeiden käyttäjiä riskiryhminä,
jotka levittävät ”tauteja, hepatiitteja ja hivä” (AL
5.11.1999) ja aiheuttavat hoitamattomina yhe-
teiskunnalle suuria inhimillisiä kärsimyksiä ja ta-
loudellisia kustannuksia (I-S 29.6.2000). Eri-
tyisiksi riskiryhmiksi Helsingin Sanomat tunnis-
ti ”vangit, maahanmuuttajanuoret ja raskaana
olevat huumeiden käyttäjät” (HS 25.4.2000; ks.
taulukko 3: tartuntataudit).

TARINALINJA 3:

NUORET, PERHEET JA YHTEISÖ ON AKTIVOITAVA PÄIHEETTÖMÄN ELÄMÄNTAVAN PIIRIIN

Huumehoitojärjestelmän kehittämisen ohella toi-
seksi keskeiseksi sisäisen uhkan haltuun ottamisen
toimintamuodoksi lehdet tunnistivat yhteisön akti-
voinnin päihdeettömään elämäntapaan (26, ks.
taulukko 3). Vastaavatyypinen tarinalinja esiin-
tyi myös vuosien 1993–2000 alkoholipoliittisissa
pääkirjoituksissa (Törrönen 2001, 426–429).
Huolenpidon kohteena tässä toimintaohjelmassa
ovat nuoret, ja subjekteina, joita vastuullistetaan
toimimaan päihdeettömän kulttuurin puolesta,

esiintyvät vanhemmat, perheet ja lähiyhteisö tai
julkinen sektori yhteistyössä vapaaehtoistoimijoi-
den kanssa.

Eryityisesti *Aamulehti* kehotti Tampereen kau-
pungin päättäjiä ja viranomaisia kehittämään yh-
teistyötä kotien, koulujen ja järjestöjen kanssa
nuorten (ja yhteisön) pitämiseksi terveellisten elä-
mäntapojen piirissä (AL 15.8.1998, 17.9.1998,
21.12.1998, 26.1.1999, 14.7.1999, 11.10.2000).

OTE 3: MONEN RINTAMAN TAISTELUA RI- KOLLISUUTTA VASTAAN

Nuorten rötöstelyt ja rähinöinnit ovat pelottavassa kas-
vussa. Yhä nuoremmat esiintyvät julkisilla paikoilla
umpihumalassa, huumeet leviävät ja vandalismi reho-
taa. Järjetön väkivalta on johtanut jopa henkirikoksiin.
Kierre alkaa usein pienestä, joten vanhempien, viran-
omaisten ja muiden yhteisöjen tulisi lähteä ns. nolla-
toleranssista: mitään ei saisi katsoa läpi sormien. Yksi
ratkaisu on korttelipoliisi, josta Tampereen Hervan-
nassa on saatu hyviä kokemuksia. Toinen on sosiaali-
viranomaisten kytkeminen entistä läheisemmin pik-
kurikostenkin torjuntaan. Lasten ja nuorten rötöste-
lystä on saatettava nopeasti tieto vanhemmille. Toi-
mintavaihtoehtoja on paljon, mutta kyse on myös
asenteista. Nuorille on tehtävä selväksi, missä sopivuu-
den raja kulkee. (Aamulehti 17.9.1998)

Maailmalla otteessa 3 ilmenevää strategiaa kutsu-
taan kommunitarismiksi (ks. Melossi & Selmini
2000). Strategiassa yhdistyvät kontrolli ja vas-
tuullistaminen (rakastava huolenpito). Myös Hel-
singin Sanomat (HS 27.10.1994, 17.5.1998,
26.5.1999, 24.12.1999) ja Etelä-Saimaa (E-S
26.3.1999, 8.11.1999, 16.5.1999) sekä vähäises-
sä määrin myös Ilta-Sanomat (I-S 16.12.1998)
ovat kannattaneet kyseistä toimintaohjelmaa.

Toimintaohjelman yksi keskeinen elementti on
valistus. Päivälehdet korostivat, että valistus ei saa
olla autoritääristä, vaan sen tulee perustua tasa-
vertaiseen dialogiin nuoren ja aikuisen välillä (AL
5.5.1999). Jaettava informaatio ja tieto ei myös-
kään saa olla liioittelevaa ja kauhukuvia luovaa.
Laittomia aineita ei voida vastustaa ”joko nopeasti
kuluvin, mahtipontisin iskulausein tai pelotellen
kertakokeilusta syntyvällä vaarallisella riippuvuu-
della huumelajiin tai yksilöön katsomatta” (HS
12.10.2000). Sen sijaan huumevalistus on kyt-
kettävä kohteen elämäntavan kontekstiin ja ym-
märrettävä se kokonaisvaltaisesti osana kasvatus-
ta ja muuta opetusta. ”Sen täytyy sisältää asiatie-
toa eri aineista ja niihin liittyvistä riskeistä” (HS
12.10.2000). Lisäksi ”nuorten kanssa on keskus-
teltava maailmanlaajuisesta huumerikollisuudes-

ta ja sen yhteyksistä kaupalliseen vapaa-ajan viettoon” (HS 12.10.2000).

TARINALINJA 4: HUUMETESTIT LOUKKAAVAT YKSILÖN PERUSOIKEUKSIA

Kolmas toimintaohjelma, joka aineistossa ilmentää huumeiden torjuntaa kansakunnan sisäisenä uhkana, liittyy huumetesteihin. Pyrkimykset ottaa huumetestit käyttöön työpaikoilla ja kouluissa osoittavat, että huumeiden hahmottaminen riskinä on laajentunut koskemaan ketä tahansa suomalaista tai Suomessa työskentelevää tai opiskelevaa. Jos aiemmin huumeiden käyttäjä tunnistettiin ulkoisista merkeistä, huumetestien käyttöönotto kertoo uhkan olevan anonyymi ja piilevä, vain lääketieteellisesti paljastettavissa.

Kommentooidessaan huumetestejä lehdet lainasivat Gallup-tutkimuksia, jotka osoittavat, että enemmistö suomalaisista on valmis hyväksymään huumetestit. Tässä kysymyksessä lehdet eivät kuitenkaan liittoutuneet kansalaisten kanssa vaan oikeusviranomaisten ja tietosuojavaltuutetun kanssa. Lehdistä vain *Aamulehti* näytti selkeästi viireä valoa huumeteille. Muut lehdet kehottivat viranomaisia harkittuun ja varovaiseen etenemiseen huumetestien käyttöönotossa.

Iltä-Sanomat argumentoi vuoden 2000 kesäkuussa, että jos huumetestit otetaan käyttöön, on ne ”ulotettava kaikkiin työnhakijoihin ykkösjohtajaa myöten, koska mikä tahansa muu rajausta voidaan kokea syrjiväksi tai joihinkin ammattiryhmiin kuuluvia perusteetta epäileväksi” (I-S 21.6.2000). Joitakin viikkoja myöhemmin lehti epäili huumetestien palvelevan yritysten imago-mainontaa ja kohtelevan kaltoin psyykenlääkkeitä syöviä työnhakijoita (I-S 7.8.2000). Vuoden 2000 lopulla huumetestien mielekkyyttä kyseenalaistettiin lehdessä kokonaan: ”työnhakijoiden huumetestauksella ei pystytä ratkaisemaan Suomen huumeongelmaa eikä luultavasti edes kovin olennaisesti helpottamaan sitä, sillä laittomat huumeet eivät ole leimallisesti työelämän ongelmia. Laillisesta alkoholista aiheutuu paljon enemmän ongelmia työyhteisölle” (I-S 20.10.2000). Samassa yhteydessä lehti samastui tietosuojavaltuutetun lausuntoon esittämällä, että jos testit otetaan käyttöön, on testattavalla oltava oikeus tietää, ”1) mitä seurauksia tuloksilla on, 2) kuka tiedot saa, 3) miten niitä käytetään myöhemmin ja 4) miten pitkään niitä säilytetään”.

Helsingin Sanomat kehotti kesällä 2000 Helsingin kaupunkia, joka haluaisi tehdä huumetestin jokaiselle tulevalle työnhakijalleen, odottaen eduskunnassa valmisteilla olevia muutoksia työterveydenhuollon lainsäädäntöön; nykyisen lainsäädännön rajoissa huumetestit loukkaavat työnhakijan perusoikeuksia (HS 18.6.2000). Kuukautta myöhemmin lehti esitti, että nuorten ja äitien osalta huumetestit voitaisiin ottaa käyttöön yksilön suojusta riippumatta. Pääkirjoitus haastoi päättäjät ja viranomaiset pohtimaan, voiko yksilön perusoikeuksien varjolla nuori ”jatkaa huumeidenkäyttöään kenenkään siihen puuttumatta? Entä meneekö äitien yksilön suoja ohi vauvan terveyden?” (HS 27.7.2000). Saman vuoden lokakuussa lehden poleeminen kanta muuttui kuitenkin varovaisemmaksi. Lehti päätyi vastaaviin varauksiin huumetestien suhteen kuin *Iltä-Sanomat* edellä samastumalla tietosuojavaltuutetun lausuntoon (HS 19.10.2000).

Myöskään *Etelä-Saimaa* ei ole innostunut huumeteistä. Vuoden 1999 lopulla lehti oli sitä mieltä, että huumetestit kielivät koventuneesta kilpailusta yhteiskunnassa. Sen mukaan huumeita vastaan pitäisi pääsääntöisesti ”taistella muuten kuin testeillä” ja ”testien yleistymiseen onkin syytä suhtautua hyvin epäluuloisesti” (E-S 29.11.1999).

LOPUKSI

Vuosina 1993–2000 sanomalehdet pitivät ulkopuolella tulevaa huumeakauppaa ja siihen kytkeytyvää huumerikollisuutta Suomen huumeepolitiikan ensisijaisena haasteena. Tässä suhteessa lehdistö jatkoi Suomessa 1960-luvulla alkunsa saaneen huumekontrollipolitiikan perinnettä. Rajoittavan huumeepolitiikan toimintaympäristö näyttäytyi kuitenkin globalisoituvassa maailmassa vaikeammin hallittavana kuin aikaisemmin. Poliisille Euroopan yhdyntymisen, rajojen avautumisen, liikkuvuuden lisääntyminen ja uuden viestintäteknologian tulo merkitsivät pyrkimystä ottaa käyttöön uusia kontrolli- ja tutkintakeinoja huumeiden torjunnan ja valvonnan tehostamiseksi.

Analyysi toi esille, että lehdet suhtautuivat poliisin vaatimuksiin resurssien lisäämisestä ja laajentamisesta uusille alueille toisistaan poikkeavilla tavoilla. *Iltalehti* vaati koko ajan päättäjiltä ja viranomaisilta myöntämään poliisille lisää resursseja. *Helsingin Sanomat* puolestaan asemoitui vuosina 1993–1997 kriittisesti poliisin vaatimuksiin,

mutta muutti asenteensa myönteiseksi vuosina 1998–2000 ja ryhtyi myös painostamaan päättäjiä ja viranomaisia lisäämään poliisille resursseja huumeiden vastaiseen kenttätööhön ja tutkintaan. Aamulehti ja Etelä-Saimaa argumentoivat aina vuoteen 2000 saakka poliisin rinnalla lisäresursseja huumerikollisuuden torjuntaan ja valvontaan. Vuoden 2000 lopulla liitto kuitenkin purkautui, kun lehdet tunnistivat poliisin politikoivan huumerikollisuudella itselleen lisää resursseja. Ilta-Sanomien suhtautui 1990-luvulla poliisin resurssi-vaatimuksiin varovaisen myönteisesti.

Yksikään lehdistä ei pitänyt tutkittavana ajanjaksona rajoittavaa huume politiikkaa riittävänä huumeongelman torjumisen ja hoitamisen muotona. Lehdet argumentoivat, että poliisin kontrolli- ja valvontatyö on välttämätöntä mutta sen ohella tarvitaan keinoja, joiden avulla on mahdollista säädellä ja hoitaa huumeongelmaa kansakunnan sisäisenä ongelmana (ks. Hakkarainen & Törrönen 2002). Lehtien mukaan huumeongelmaisten määrä oli lisääntynyt niin paljon, että sisäinen uhka oli käymässä sietämättömäksi. Siksi erityisesti sisäisen uhan hoitamiseen oli panostettava aikaisempaa enemmän, vaikka ulkoisen uhan torjuminen säilyykin huume politiikan ensisijaisena pyrkimyksenä. Pääkirjoituksissa arvioitiin sisäisen uhan säätelemisen ja hoitamisen edellyttävän kolmenlaista toimintaa.

Ensinnäkin vuosina 1995–2000 lehdet – Ilta-lehteä lukuun ottamatta – painostivat päättäjiä ja viranomaisia kehittämään Suomeen kattavaa hyvinvointivaltioillista huumehoitojärjestelmää (ks. Hakkarainen & Törrönen 2002). Lehdet katsoivat, että aikaisempi virallinen hoitopoliittinen linjaus olla rakentamatta huumeiden käyttäjille erillispalveluja on murrettava päättäväisemmin ja nopeammin. Rajoittavaa huume politiikkaa ja haittoja minimoivaa huume politiikkaa ei tule nähdä toisilleen vastakkaisina tai toisensa poissulkevinä keinoina vaan ne on ymmärrettävä toisiaan täydentävinä. Lehtien mukaan huumeiden käyttäjille on tarjottava neulanvaihtopisteitä, vaihtoehtoisia (vieroitus)hoitomuotoja ja mahdollisuus palata julkisen sektorin tuella yhteiskuntaan. On myös varottava käsittelemästä huumeiden käyttäjiä stereotyyppisesti yhden ominaisuuden vankeina. Lehdet korostivat, että käyttäjät ovat ihmisiä, joilla on inhimillisiä ongelmia. Toisaalta he hoitamattomina uhkaavat muuta väestöä levittämällä tartuntatauteja.

Toiseksi lehtien pääkirjoittajat kehottivat päät-

täjiä ja viranomaisia kehittämään yhteisöllisyyttä vahvistavia toimintaohjelmia, joissa päihdeetöntä elämäntapaa pidetään arvossa. Erityisesti vuosina 1998–2000 päivälehdet kirjoittivat yhteisöllisten siteiden elvyttämisestä lähiyhteisöprojektien avulla. Huoli kanavoitui ennen kaikkea nuoriin ja nuorten rajoja rikkovaan päihdekulttuuriin. Lehdet vihjasivat, että nuorten raju päihdekulttuuri ilmentää koko yhteiskunnan pahoinvointia. Oli havaittavissa eräänlainen pahan olon kierre. Koska vanhemmilla ei ole aikaa nuorille, nuorten käsitys siitä, mikä on hyveellistä käyttäytymistä ja mikä sopimatonta, hämärtyy. Vanhempien ajan puute taas johtuu markkinoiden ja työelämän hillittömästä temposta. Julkisen sektorin tekee puolestaan voimattomaksi sen byrokraatisoituminen ja sektoriaalistuminen. Lehdistö uskoi, että nuoriin kohdistetut kommunitaristiset yhteisöprojektit voivat yhdistää eriytyneet yksilöt, keskenään kilpailevat instituutiot ja hajallaan toimivat vapaaehtoisjärjestöt yhteisöä lujittavaan toimintaan, jonka tuloksena huolenpito nuorista, läheisistä ja toisista vahvistuu.

Kolmanneksi lehdet kehottivat huume testauksen käyttöönotossa varovaisuuteen ja arvostelivat työelämän toimijoita ja kansalaisia siitä, että he ovat ajamassa työpaikoille pakollista huume testauksista. Arvostelun huippu ajoittui tutkittuna ajanjaksona vuoteen 2000. Lehdet antoivat ymmärtää, että huume testauksen tekeminen pakolliseksi työpaikoilla on sisäisen uhan liiallista paisuttamista. Rivien välistä oli luettavissa, että huumeita ei voida pitää samanlaisena koko väestöä läpäisevänä riskinä kuin rasvaisen ruuan syömistä, maidon juomista tai alkoholin käyttöä. Etelä-Saimaa ja Ilta-Sanomien katsoivat, että puhe huume testien käyttöönotosta on merkki yhä sairaalloisemmasta kiireestä työelämässä. Aamulehti ja Helsingin Sanomat puolestaan argumentoivat, että huumeuhkan paisuttelu pakollisten huume testien muodossa johtaa helposti kansalaisten perusoikeuksien polkemiseen.

Kaiken kaikkiaan lehdet argumentoivat 1990-luvulla Suomeen uudenlaista huume politiikkaa melko samansuuntaisesti kuin vuoden 1997 huume strategiassa ehdotetaan. Kaikki neljä kehittämisaluetta – uudet tutkintamenetelmät, kansainvälisen yhteistyön tehostaminen, hoitojärjestelmän kehittäminen ja paikallisprojektien pystyttäminen – esiintyivät selkeinä tavoitteina myös lehtien argumentoimissa toimintaohjelmissa. Lukuun ottamatta poleemista keskustelua poliisin

resurssien ja toimintavaltuuksien lisäämisestä lehdet eivät kyseenalaistaneet virallisia huumeepoliittisia linjauksia ja viranomaisten ja päättäjien ar-

vovaltaa tietolähteinä. Sen sijaan lehdet painostivat päättäjiä ja viranomaisia tekemään suunnitelmista ripeämmin todellisuutta.

KIRJALLISUUS

Christie, Nils & Bruun, Kertti: Hyvä vihollinen. Huumausainepoliittikka Pohjolassa. Espoo: Weilin + Göös, 1986

Curran, James: Mass Media and Democracy: A Reappraisal. P. 82–117. In: Curran, James & Gurevitch, Michael (eds.): Mass Media and Society. London, New York, Melbourne, Auckland: Edward Arnold, 1991

Greimas, A. J. & Courtés, Joseph: Semiotics and Language: An Analytical Dictionary. Bloomington: Indiana University Press, 1982

Hakkarainen, Pekka: Huumeepoliittikka ja muuttuvat ongelmat. Oikeus 1 (1999), 13–24

Hakkarainen, Pekka: Suomalainen huumeekysymys. Huumausaineiden yhteiskunnallinen paikka Suomessa toisen maailmansodan jälkeen. Alkoholitutkimussäätiön julkaisuja nro 42. Helsinki: Hakapaino Oy, 1992

Hakkarainen, Pekka & Törrönen, Jukka: Huumeet ja hyvinvointivalttiollisen kehityksen muutos lehtien pääkirjoituksissa. Yhteiskuntapolitiikka 67 (2002): 6, 539–551

Hall, Stuart: Identiteetti. Tampere: Vastapaino, 1999

Harré, Rom & van Langenhove, Luk: Positioning theory. Moral contexts of intentional action. Oxford: Blackwell, 1999

Huumausainestrategia vuosille 1997–2001. Huumausainepoliittisen toimikunnan mietintö. Sosiaali- ja terveysministeriö 1997

Jaatinen, Jaana & Kaukonen, Olavi & Warsell, Leena & Halmeaho, Matti & Ahtola, Raija: Huumeet ja kouluhyteisö. Konstruktivistinen tapaustutkimus. Tutkimuksia 91. Jyväskylä: Stakes, 1998

McQuail, Denis: Mass Communication Theory. An Introduction. London: Sage, 1994

Melossi, Dario & Selmini, Rossella: Social conflict

and microphysics of crime: the experience of the Emilia-Romagna Città sicura project. P. 146–165. In: Hope, T. & Sparks, R. (eds.): Crime, Risk and Insecurity. London: Routledge, 2000

Partanen, Juha & Metsö, Leena: Suomen toinen huumeaalto. Yhteiskuntapolitiikka 64 (1999): 2, 143–149

Piispa, Matti: Jätetäänkö nettikeskustelut huumeista liberaaleille? Tiimi 2002: 2, 12–13

Piispa, Matti: Sanomalehtien tarjoamat huumeviestit. Yhteiskuntapolitiikka 66 (2001): 5, 463–470

Potter, Jonathan: Representing Reality. Discourse, Rhetoric, and Social Construction. London: Sage, 1996

Rantanen, Teemu: Lehtien huumekirjoittelu. Mihin on unohtunut sosiaalinen ja psykologinen näkökulma? Alkoholipoliittikka 62 (1997): 3, 201–215

Sulkunen, Pekka & Törrönen, Jukka: Arvot ja modaalisuus sosiaalisen todellisuuden rakentamisessa. S. 72–95. Teoksessa: Sulkunen, Pekka & Törrönen, Jukka (toim.): Semioottisen sosiologian näkökulmia. Sosiaalisen todellisuuden rakentuminen ja ymmärrettävyys. Helsinki: Gaudeamus, 1997

Törrönen, Jukka: Lehdistön alkoholipoliittinen asemoituminen 1993–2000. Yhteiskuntapolitiikka 66 (2001): 5, 415–431

Törrönen, Jukka: Tiellä orjuuteen. Analyysi Friedrich Hayekin yhteiskuntapoliittisesta manifestista. Janus 7 (1999): 4, 305–321

Törrönen, Jukka: Intohimoinen teksti. Pysäytetty kertomus suostuttelun makrorakenteena. S. 221–247. Teoksessa: Sulkunen, Pekka & Törrönen, Jukka (toim.): Semioottisen sosiologian näkökulmia. Sosiaalisen todellisuuden rakentuminen ja ymmärrettävyys. Helsinki: Gaudeamus, 1997.

ENGLISH SUMMARY

Jukka Törrönen: Positions on drug policy in the Finnish print press 1993–2000 (Lehdistön huumeepoliittinen asemoituminen vuosina 1993–2000)

Based on an analysis of editorials published in five Finnish newspapers in 1993–2000, this article discusses the role of the print press in the efforts during the 1990s to broaden the scope of drug policy in Finland. It describes the positions adopted in the print press on the drug situation during the period under review: what kinds of problems or tensions did the editorials identify in the drugs field, what kinds of means and goals did they specify for different actors in society with respect to resolving the problems?

The analysis shows that in 1993–2000, newspapers in Finland considered drug trafficking from outside the country's borders and the related crime as the prime challenge for Finnish drug policy. In this regard the press continued the tradition of a drug control policy that started in the 1960s. However in the increasingly global world that was taking shape, the environment of a restrictive drug policy appeared to be harder to control than before. For the police authorities the process of European integration, the opening up of borders, increased mobility and the arrival of new information technology led to the adoption of new methods aimed at more effective drug control.

The newspapers took different views upon the police

authorities' calls for more resources and their expansion. The afternoon tabloid *Ilta-lehti* insisted that decision-makers and authorities should comply and give the police the resources they needed. *Helsingin Sanomat*, for its part, took a critical position to the demands in 1993–1997, but changed its stance in 1998–2000. *Aamulehti* and *Etelä-Saimaa* backed the calls for extra resources to support the war against drug crime until 2000, but made a *volte-face*.

None of the five newspapers considered a restrictive drug policy an adequate means for containing the drug problem. They maintained that while police control was necessary, further steps were needed so that the problem could be properly tackled as an internal problem for the nation. The editorials recommended three lines of action for the regulation and management of the internal threat.

Firstly, in 1995–2000, four of the five newspapers (*Ilta-lehti* being the only exception) put pressure on decision-makers and the authorities to develop in Finland a comprehensive drug treatment system supported by the welfare state. The newspapers took the view that the earlier policy decision not to provide special services for drug uses must be broken down more decisively

and more quickly.

Secondly, the editorials urged decision-makers and the authorities to develop community-based action programmes that would promote the value of a substance-free way of life. Especially in 1998–2000, the newspapers talked a great deal about the revival of community bonds through social network projects. The concerns were channelled primarily to young people and to their culture of substance use that was geared to breaking down barriers.

Thirdly, the newspapers called for caution in the introduction of drugs testing: labour market actors as well as citizens calling for compulsory tests in the workplace came in for heavy criticism. The peak of this critical wave came in 2000.

All in all the argumentation of Finnish newspapers in the 1990s was more or less in line with official policy proposals. With the exception of the polemical debate on increasing police resources and powers, the newspapers did not challenge official drug policy or the authority of political decision-makers as sources of information. By contrast the newspapers did urge decision-makers and authorities to work harder to put their plans into action.

KEY WORDS:

Positions on drug policy, newspapers, editorials, analysis, 1990s, Finland